

مجموعه ای دیگر از فتاوی فارسی مرحوم سید کاظم رشتی

السید کاظم الرشتی

النسخة العربية الأصلية

مجموعه ای دیگر از فتاوی فارسی مرحوم حاج سید کاظم رشتی

من مصنفات

السید کاظم بن السید قاسم الحسینی الرشتی

جواهر الحكم المجلد العاشر

شركة الغدير للطباعة و النشر المحدودة

البصرة - العراق

شهر جمادی الاولى سنة 1432 هجرية

بسم الله الرحمن الرحيم

فتاوی چند است از جناب سید در خصوص مسائل متفرقه :

مسئله - حائر از قبر مقدس است تا بیست ذراع از هر طرف

مسئله - تربت را اگر از حایر بردارند بدون قصد شفا در خوردنش عیب نیست و اگر از چهار فرسخ اگر با قصد شفا بردارند جایز است خوردن و اگر برای کوزه ساختن مثلاً بردارند حرامست

مسئله - مشهور در نماز هدیه اینست که در رکعت اول بعد از حمد آية الكرسي تا هم فيها خالدون و در دویم ده بار انا انزلناه بخوانند و در شب اول قبر بگذارند و اول شب تا آخر وقت است

مسئله - نماز قضا را خواه از خود و خواه از دیگری باجاره یا تبرع در سفر میتوان کرد و صوم ماه مبارك رمضان جایز نیست و صوم سنتی جایز است

ORIGINAL

مسئله - ظرفی یا چیزی که بحجرات مدرسه یا جای دیگر مثلاً وقف است اگر خصوصیت یکی از آنها معلوم است و صاحب آن حجره را مصرفست در حجره دیگر مصرف نمیتوان کرد و اگر یکی از آنها مفقود شود جایز است

مسئله - نماز سنتی غیر نوافل یومیه بعد از دخول وقت و پیش از نماز فریضه میتوان کرد لکن با کراهت

مسئله - در تیمم برای مرضی و دزدی باید مظنه ضرر آب باشد نه شك و وهم و همچنین در خوردن روزه برای مرض مثل درد چشم و درد گلو و نحو ذلك باید مظنه باشد و در وقت حصول مظنه روزه و غسل و وضو باطل و حرام است

مسئله - تیمم را بآخر وقت انداختن لازم است هر چند عذرش مرجو الزوال نباشد

مسئله - سجده سهو برای هر زیاده که در نماز باشد واجب است

مسئله - پیش از دخول وقت وضو و غسل را سنت نیت کند نه واجب قربت هم کفایت است

مسئله - در رکعت اول یا دوم مأموم و رکعت سیم و چهارم امام هر گاه مأموم میتواند حمد و سوره را تمام کند و بامام در رکوع ملحق شود فیها و الا حمد را تنها بخواند و اگر حمد را تنها هم نتواند خواند تمام بکند حمد را و بامام در سجود ملحق شود بعد از رکوع بانفراده

مسئله - نماز احتیاط جزء نماز است پس اگر چیزی که مبطل نماز است مابین آن و اصل نماز واقع شود نماز باطل میشود بخلاف سجده سهو که آن جزء نماز نیست و هر وقت میتواند بکند هر چند خارج وقت باشد

مسئله - در نماز احتیاط اخفات حمد ضرور است

مسئله - در رکعت اول یا دوم مأموم و رکعت سیم و چهارم امام باید مأموم حمد را جهر کند هر گاه امام نشنود صوتش را بسبب بعد یا ازدحام مردم و اگر بشنود باید اخفات بکند و جاهل این مسئله احوط اینست که قضا بکند در خارج وقت و اعاده در وقت

مسئله - وقتی که صفوف متقدمه ایستادند برای نماز هر چند تکبیرة الاحرام نگفته باشند اقتدای صفوف متأخره صحیح است

مسئله - تساوی و تقدم از قبر امام علیه السلام مبطل نماز است در جائی که قبر مقدس دیده شود

مسئله - در غسل بیرون شدن از آب ضرور نیست

مسئله - در وضو اعضای مسح ضرور نیست که خشك باشد

مسئله - يك غسل از اغسال متعدده کافیهست همه واجب باشند یا بعضی واجب و بعضی سنت هر گاه قصد بکند همه را و بدون قصد همه اگر یکی واجب باشد و او را قصد کند و این است معنی تداخل اغسال

مسئله - بسفال و آجر تیم جایز است با کراهت و سجده هم جایز است

مسئله - در نماز جهریه وقتی که مأموم قرائت امام را نشنود حتی همه سنت است که خود قرائت بکند و از آخر سوره آیه نگاه دارد که اینکه امام تمام کند آنوقت بخواند

مسئله - هر گاه کسی در نماز اخفاتی جهر کند و بالعکس سهوا در جائی که بخاطرش بیاید از همانجا جهر کند در جهری و اخفات کند در اخفاتی و از سر گرفتن ضرور نیست

مسئله - صحیح است ایجاب و قبول از يك نفر در صیغه نکاح و متعه

مسئله - عقد فضولی جایز است در دائمی و منقطع موقوف برضای زوجه است

مسئله - در صیغه نکاح و متعه اجرای صیغه بتعدی بنفسه کافیهست مثلا بگوید انکحت موکلتی نفسی یا نفس موکلی یا بگوید متعت نفس موکلتی نفسی یا متعت موکلتی موکلی یا بالعکس و هم در نکاح و لفظ تزویج به من متعدی میشود اما بهمین تعدی بنفسه کافیهست

مسئله - مغتفر در نماز زمانی که منحرف شود از قبله سهوا نصف مابین یمین و قبله یا نصف مابین یسار و قبله پس این در حین تخلی مغتفر نیست بلکه حرامست و در حین استنجا مکره (مکروه ظ) است بلکه افضل یمین و یسار است

مسئله - در کر و جاری و آب چاه تعدد غسل و فشردن ضرور نیست و غسله هم پاك است و در آب قلیل تعدد غسل و فشردن مابین غسلتین و بعد از آنها ضرور است پس بنا بر این غسله بدن و مانند آن از چیزهایی که فشردن آن ممکن نیست مثل چوب بعد از غسله ثانیه باید آن قدر صبر بکند که آنچه متعارفست از ریختن غسله بریزد بعد از آن تری که باقیست پاك است و قبل از آن پاك نیست

مسئله - هر گاه در این صورت مثل اینکه پایش نجس است و دو مرتبه بشوید و در مرتبه ثانیه غسله را بدست یا بدستمال مثلا بگیرد پایش پاك میشود و دست یا دستمال نجس میشود

مسئله - اگر اول استنجا از بول کرد بعد از آن استبرا کرد درین هنگام اگر بلی مشتهی بیابد اگر حین استبرا پیش از تمام شدن می آید نجس است و اگر بعد از آن بیاید پاك است

مسئله - مظنه در هر جا از نماز که باشد خواه بعد از شك باشد یا ابتدا باشد در هر جزوی که باشد معمول به و معتبر است خواه در نماز واجبی باشد خواه سنتی در نماز سه رکعتی یا دو رکعتی باشد در عدد رکعات باشد یا در اجزای نماز

مسئله - سجده سهو در نماز سنتی نیست هر چند موجبش محقق باشد

مسئله - اگر مأموم برسد در اثنای نماز ضرور نیست بر او اینکه تحقیق بکند کدام نماز است از نماز یومیه بلکه باید این را بداند که رکعت اول یا ثانی است تا قرائت را ترك کند یا رکعت سیم یا چهارمست تا قرائت کند

مسئله - هر گاه در نماز سنتی شك كند اگر در عدد ركعات است مختار است در اینکه بنا را بر اقل بگذارد یا بر اکثر و شك در اثنا اگر محلس نگذشته بجای آورد و اگر گذشته است چیزی بر او نیست

مسئله - تمکن از استعمال آب ناقض تیمم است مثل سایر نواقض وضو

مسئله - غسل عبارتست از جریان آب از جزوی بجزو دیگر خودبخود یا بدست مثلاً هر چند مثل روغن زدن باشد و مسح عبارتست از عدم جریانش پس بنا بر این هر گاه در وقت مسح آب دستش بسیار باشد بخیثی که اگر مسح کند غسل بعمل آید باید آب دستش را بگیرد یا بمالد بچیزی که خشك شود تا اقل غسل بعمل نیاید یا بهمان مسح کند و قصد زیاده از مسح را نکند بلکه حین مسح غرضش مسح بآن قدر آب باشد که بآن زیاده از مسح بعمل نمی آید و زیاده را قصد نکند

مسئله - کسی که توی آب باشد و در حین مسح دست را ببرد توی آب و آنجا مسح کند عیب ندارد اما باید آنکه بعد بسبب داخل شدن آب در دست میباشد آن را قصد نکند و آب اصلی را قصد کند و آن آب اصلی برسیدن آب دیگر زایل نمیشود و همچنین پیوست محل مسح ضرور نیست اما احتیاط در همه اینها بهتر است

مسئله - وقتی که خون معتاد از حلق مذبوح بیرون آمد مابقی خونها که در سایر جاهای بدنست پاك است و حلال هر چند حلق ذبیح شسته نشود مگر اینکه همان کارد را ناشسته بزنند جای دیگر

مسئله - خبائث همه حرامست خوردن آن و خبائث آنست که اکثر خلق و اکثر نفوس از آن استکراه نمایند و هو ما یقبحه او یستکراهه اکثر النفوس مثل بلغمی که از دماغ یا از سینه می آید و فضلات بینی و چشم و گوش و کرمها و اشیپش و غیر ذلک آب دهن میانه مرد و زن معفو است و از طفل هم عیب ندارد و در غیر اینها علما حرام میدانند هر چند بعضی روایات کراهت مستفاد میشود لکن احوط اجتنابست مگر اینکه جزئی باشد و مستهلك بشود در ضمن چیز دیگر مثل يك قطره آب دهن در کری از آب یا حی از آن اما اگر ملاقات کند يك قطره لعاب دهن بکاسه از آب اجتناب باید کرد و لکن چیزی که در وقت بریدن لقمه بدنجان یا خیار یا سایر میوها از رطوبه دهن ببقیه آنچه با دندان بریده شده است بماند عیب ندارد و همچنین است قاشق رطوبتی که باو میرسد در حین دهن بردن دفعه دیگر قبل از پاك کردن آن رطوبه بدهن بردن عیب ندارد مگر اینکه خیلی باشد بخیثی که محسوس و مشاهد باشد که آن وقت پاك نیست

مسئله - اگر بلغم از مخرج خاء که آخر حلق است بگذرد و باول دهن برسد فرو بردنش حرامست و اگر در ماه رمضان باشد فرو برد باید كفاره جمع بدهد

مسئله - اگر کسی در اثنای نماز فعلی یا کلمه را یا حرفی ریاء بکند نمازش باطل است و اگر همین خطوط ریاء باشد و مستقر نباشد یعنی فعلی را مثلاً برای ریاء نکند بلکه وسوسه باشد و برگردد نمازش صحیح است ریاء حرفی مثل اینکه يك حرف را خوب از مخرج ادا کند تا دیگری بگوید که قاری خوبست

مسئله - وصل بسکون جایز است و لکن احتیاط ترك است

مسئله - ذکر مطلق در رکوع و سجود کافی است

مسئله - اذن والدین در اکثر اعمال مستحبه شرطست مثلاً صوم یا زیارت پس هر گاه مرتکب شود عمل مستحبه مشروطه باذن بشود بعد هر گاه اذن دادند صحیح است و الا باطل است

مسئله - اذن والدین در نکاح و در تحصیل علم ضروری یعنی محتاج الیه ضرور نیست و اگر تحصیل برای غرض دنیوی باشد اذن ایشان شرطست

مسئله - اگر دست بوالدین نرسد از برای دوری ایشان بدون اذن اعمال مستحبه عیب ندارد اگر امتناع معلوم نباشد

مسئله - ضرور است تعیین قصر و اتمام در اول نماز

مسئله - هر گاه کسی عمل را بطمع جنت بکند یا خوف از دوزخ بعضی از علما جایز نمیدانند و این عمل را باطل میدانند و بعضی میگویند اگر عارف باشد یعنی باین قسم که عمل را برای طمع یا خوف بکند و بگوید اگر خدا داد آنچه طمع کردم یا نجات داد از آنچه خوف از او کردم فبها و الا باز میکنم برای اینکه مأمورم بعمل و خدا صاحب چیزهاست عمل این شخص صحیح و اگر جاهل باشد باین طور که این عمل را برای بهشت میکنم و اگر بدانم که بهشت نمیدهد یا مرا دوزخ میرسد نمیکنم عملش باطل است و این قول حق است

مسئله - نافله روز جمعه شش رکعت در حینی که ظل انسان بیست و هشت قدم باشد و شش رکعت وقتی که هفت قدم باشد و شش رکعت وقتی که سه قدم باشد و دو رکعت وقت زوال و بدون ترتیب فضیلتش کمتر است و همه را بعد از ظهر جایز است گذاردن

مسئله - اگر مهر را طفلی بردارد یا بسبب دیگر تلف شود در اثنای نماز و چیزی که سجده بر او صحیح باشد بگيرش نیاید نمازش باطل است و جایز نیست سجده کردن بغیر ما یصح السجود علیه

مسئله - بوسیدن دست کسی هر چند فاضل و کامل باشد خالی از احتیاط نیست چنانچه حدیث باین مضمون وارد شده که لا یتقبل الید الا لنی او ما کان لنی و تفسیر کرده‌اند ما کان لنی را بآئمه علیهم السلام و عموم در تفسیر خالی از اشکال نیست

مسئله - اگر کسی در جائی قصد اقامه بکند و قصد سفر کند و از حد ترخص بگذرد باز برگردد قصر میکند

مسئله - در نذر اذن والد شرطست و اگر بعید باشد و از احوالش عدم رضا معلوم شود نذر منعقد نمی‌شود

مسئله - معاطات مؤاخذه عوض و معوض است در یک وقت و صحیح است غیر لازم حتی اینکه احد عوضین تلف شود یا کالتلف و اما اگر مضمن را بگیرد و ثمن را ندهد بدون صیغه تا وعده معین ظاهر اینست که آن هم مثل معاطات صحیح باشد و غیر لازم الا اینکه صیغه بخوانند یا ثمن را بدهند و احد عوضین تلف یا کالتلف شود

مسئله - در ماه رمضان کسی که پیش از وقت بوطنش یا بموضعی که قصد اقامه کند در آنجا برسد جایز است بر او خوردن و سنت است گرفتن و کفایت میکند از قضا کردن آن روز و احوط اینست که اگر بخورد در سفر پیش از

رسیدن بحد ترخص بخورد نه در آنجا و اگر بعد از ظهر برسد روزه گرفتن جایز نیست و اگر از ظهر بسفر برود باید بخورد و لکن بعد از رسیدن بحد ترخص و پیش از آن جایز نیست و اگر بعد از ظهر برود واجبست روزه گرفتن

مسئله - در ترکیدن دست و یا سایر اعضای وضو بسبب گرما یا بغیر آن یا در درد چشم تیمم واجب است و جبیره نیست و فرق میانه جای جبیره و تیمم آنست که اگر استعمال آب بهمه يك عضو ضرر برساند واجب است تیمم و الا جبیره است و احوط تقلیل جبایر است هر قدر که ممکن باشد و اگر نجس باشد چیزی پاکی بالای او میگذارد و در جای اشتباه جمع میکند

مسئله - صلوات فرستادن واجب است در وقت شنیدن اسم مبارك حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله یا لقبش یا کنیه اش یا ضمیرش یا لفظی که دلالت بر آن حضرت کند خواه در اثنای نماز واجبی و سنتی باشد و خواه نباشد و اما اگر اسم یا لقب یا لفظ دال بر آن حضرت را به یمنند واجب نیست

مسئله - اقتدا بر فاسق و بر سنی واجبست در وقت تقیه و بدون تقیه سنت است در جماعت مخالف بخلاف فاسق

مسئله - هر گاه در حین قرائت یا پیش از آن قصد کند سوره ای را و بعد فراموش کند و سوره دیگر بخواند اگر قبل از رکوع بخاطرش آمد عدول کند بسوره که منظور بود یا همین سوره را با قصد بخواند از اول مگر اینکه آن سوره که خوانده است معتاد بوده است بر خواندن آن لیکن احتیاط بهتر است و اگر بعد از رکوع بخاطرش آید بر او چیزی نیست

مسئله - هر گاه معتاد باشد بخواندن قل هو الله احد مثلا بعد از حمد و بخواند او را و غافل باشد در حین خواندن عیب ندارد که چرا که عادت قایم مقام قصد است

مسئله - در تحقیق وطن قصد توطن شرطست فقط نه چیز دیگر از ماندن شش ماه یا بودن ملك او در آنجا

مسئله - کسی که مسبوق است در رکعت دوم یا چهارم امام و اول و سیم اوست مستحب است بر او متابعت امام در تشهد و تجافی از ارض باینکه بر سر انگشتان بایستد ضرور نیست می خواهد تجافی کند می خواهد بنشیند

مسئله - نوافل یومیه را در وقت راه رفتن میتوان کرد و در غیر نوافل یومیه معلوم نیست

مسئله - دو سوره یا زیاده در نماز سنتی میتوان خواند و جایز است ترك سوره اصلا و طمأنینه در نماز سنتی احتیاط است یعنی باید بجا آورد احتیاطا

مسئله - در نهار رمضان هر گاه کسی محتمل بشود بول کردن برایش جایز است مادامی که قطع بخروج منی یا بول نداشته باشد و در فرض قطع بخروج با بول هر گاه در حبس بول مظنه ضرر نداشته باشد با مظنه ضرر باز جواز کردن است

مسئله - هر چیزی که جناب شیخ قدس سره در رساله فرموده اند جایز است عمل کردن بر او

مسئله - حد مسافت چهار فرسخ است از برای کسی که میان ده برود و برگردد اما اگر ده روز یا زیاده قصد ماندن داشته باشد در سر چهار فرسخ که ده می ماند نماز را تمام میکند و در اثنای راه جمع میکند میان قصر و اتمام احتیاطا

مسئله - تابع حکم متبوع را دارد در قصر و اتمام مگر اینکه تابع خوف مال یا جان داشته باشد از متبوع درین هنگام سفر تابع مباح می‌شود هر گاه سفر متبوع مباح نباشد

مسئله - کسی که سفر را صنعت خود کرده باشد مثل مکاری و ملاح و برید حکمش اتمامست مطلقا و اما صیاد هر گاه صید را میکند تفرجا یا از جهة معیشت عیال خود و لکن صنعت کرده است صید را از جهت معیشت و درین دو صورت تمام میکند مطلقا خواه قصد مسافت بکند یا نکند اما هر گاه در صورت ثانیه صنعت خود نکرده باشد قصر میکند هر گاه قصد مسافت بکند اما سیاح هر گاه سیاحت را از جهة معالجه مرض بکند قصر میکند هر گاه قصد مسافت بکند و هر گاه از جهة خوشگذرانی باشد تمام میکند هر چند قصد مسافت کرده باشد

مسئله - در طهارت غسله استنجا فرق مابین بول و غایط ندارد بشرط عدم تعدی

مسئله - هر گاه حی نجس بشود بآب قلیل او را میتوان شست بحیثیتی که آب میریزند باطراف حب تا غسله در تهش جمع می‌شود با کاسه یا کهنه غسله را برمی‌دارند بشرطی که باید در حین عود کاسه یا کهنه پاک باشد از جهة اینکه با غسله نجس شده است باید بشویند بعد داخل حب کنند اما تطهیر کاسه بآب قلیل مثلا هر گاه آب از ابریق و امثال قدری بکاسه بریزند و حرکت دهند تا آب بهمه جای نجس برسد بعد بریزند پاک می‌شود هر گاه با بول نجس شود دو دفعه این کار را میکنند پاک می‌شود و همچنین اگر دست نجس شود با دست دیگر آب بریزی مثل رخت فشار بدهی تا غسله رد بشود پاک می‌شود

مسئله - هر گاه در جائی شش ماه نماز را تمام کرده باشد و ملک هم داشته باشد مطلقا خانه یا مزرعه یا امثال آن نماز را تمام میکند و هر گاه کسی با قصد توطن بماند در جائی هر گاه شش ماه با این قصد بماند تمام میکند در حین رسیدن بآنجا هر گاه خلع قصد توطن را نکرده باشد یا قصد عدم توطن در آنجا اما هر گاه کمتر از شش ماه بماند هر گاه قصد توطن نداشته باشد قصر می‌کند و هر گاه قصد توطن داشته باشد نمیدانم احتیاطا جمع کند تا اینکه بنظر برسد

مسئله - معتبر در موالات و ترتیب وضو عدم جفاف عضو سابق است پس بنا بر این هر گاه رو را در جائی بشوید و دست راست را در جائی دیگر و دست چپ را جای دیگر ضرر نمی‌رساند بشرط عدم جفاف سابق

(نام کاتب این فتاوی میرزا ابراهیم اصفهانی است و آن را بعد از نوشتن ترجمه مختصر حیدریه در همان مجموعه نوشته است و تاریخ کتابت آن رساله ۲۶ شوال ۱۲۴۲ بوده است بعض حواشی هم بر این فتاوی نوشته است که معلوم نیست از کیست و لذا نقل نشد)